

De democratie heeft economische groei nodig

2010/42
14 | 06 | 2010

Ivan Van de Cloot
Hoofdeconoom
Itinera Institute

Ons land wordt er recent aan herinnerd dat we er niet zelfgenoegzaam van kunnen uitgaan dat onze staatsobligaties met evenveel ijver gekocht zullen blijven worden als sommigen ze willen drukken.

Tot voor kort lagen we midden in bed met links van ons veilige landen zoals Duitsland die door de schuldencrisis paradoxaal zelfs minder rente betalen en rechts van ons landen die met veel argwaan bekeken werden. Angst is een slechte raadgever, maar politici die doen alsof er geen vuiltje aan de lucht is, zijn voor economen vandaag angstaanjagend. Weinigen zijn een week voor verkiezingen bereid tot zelfkritiek maar toch kunnen we feitelijk de markt geen ongelijk geven dat we niet meer midden in het bed liggen. We hebben immers een hoge staatschuld, onze bedrijven ervaren een concurrentieprobleem, onze banken zijn niet zo gezond als we zouden willen en we kunnen nu moeilijk erg veel vertrouwen in de politieke stabiliteit van dit land van de buitenwereld verwachten. De onaangename waarheid is dat er zich opnieuw een rentesneeuwbal aan het vormen is. Enkele dagen voor

de verkiezingen zien althans in Vlaanderen de meeste mensen in dat de keizer al enkele jaren geen kleren meer aan had en dat onze overheid boven zijn stand leefde. Misschien dat deze campagne zelfs de geschiedenis ingaat als de eerste waar de beloftes reeds doorprikt werden voor de verkiezingen. Het is inderdaad essentieel dat we aantonen hoe we tegen 2015 uit het rood geraken. Wie echter inzicht heeft in de dynamiek van de rentesneeuwbal weet ook dat een en ander enkel mogelijk is indien de economische activiteit opnieuw aantrekt: een economische groei van nauwelijks 0,1% in het eerste kwartaal is niet bepaald indrukwekkend. Onze problemen worden fataal als we niet opnieuw kunnen aanknopen met sterkere groei. We moeten economische groei helemaal niet beschouwen als de heilige graal want het basisuitgangspunt is inderdaad dat de economie in dienst moet staan

“

Een economisch systeem gebaseerd op de vrije markt zal in een democratie enkel aanvaard blijven als het perspectief biedt op een verhoging van de levensstandaard.

”

van de mens en niet andersom. Joseph Schumpeter wees er ons echter reeds op dat een economische systeem gebaseerd op de vrije markt in een democratie enkel aanvaard zal blijven als het perspectief biedt van een verhoging van de levensstandaard.

De klassieke economen gingen ervan uit dat we onvermijdelijk afstevenden op een tijdperk waar de economie stationair zou worden. Adam Smith beschouwde China in de 18de eeuw tijd als een economie die zich een dergelijk stationair evenwicht bevond: het land stond in zijn ogen economisch stil maar wel op een hoog niveau en dat was volgens hem de eindfase voor alle landen. Dit was alvast optimistischer dan alternatieve theorieën zoals die van Malthus die ervan uitgingen dat alleen hongersnood en ellende de bevolkingsgroei in toom kon houden. Ook vandaag zijn er nog denkstromingen die ervan uitgaan dat een toename van de levensstandaard onvermijdelijk zal botsen op de grenzen van ons leefmilieu.

Ook die andere grote econoom, John Maynard Keynes ging ervan uit dat er een natuurlijke tendens is van de economie om in een soort permanente stilstand terecht

te komen, de zogenaamde seculaire stagnatiehypothese. Volgens hem moest er alles aan gedaan worden om hieraan te ontsnappen. Moderne volgelingen van Keynes zoals Paul Krugman gaan er echter vanuit dat situaties waarbij er geen spontane vooruitgang meer mogelijk is eerder uitzonderlijk zijn terwijl Keynes zelf er eerder van uitging dat dit soort situaties de norm zou worden in de toekomst. Moderne Keynesianen zullen dus stimulerend budgettair beleid erg uitzonderlijk bepleiten. Wat is er nu zo beangstigend aan een stagnerende economie? Normaal zorgt het economisch proces voor een groeiende koek die verdeeld kan worden waardoor conflicten minder hardnekkig en diepgaand worden. In gebieden in de wereld waar we een stationaire economie vinden, worden er inderdaad vooral veel middelen geïnvesteerd in de uitbuiting van anderen. Dergelijke pathologische mafia-toestanden zijn op hun beurt niet bevorderlijk om ooit opnieuw aan te knopen met een positief groeipad.

Economen zien het dan inderdaad als hun taak om te pleiten voor de randvoorwaarden die ervoor zorgen dat we de kans verminderen dat we in een stagnerende economie terechtkomen. Dat betekent hoegenaamd niet dat elke vorm van economische groei gewenst is. Minimaal moeten we

ons bewust zijn van de meetproblemen van economische toegevoegde waarde zoals het rapport voor de Franse regering van Joseph Stiglitz nog een keer onderstreepte. Een maatschappij die de entropische weg kiest zoals het op korte termijn verbranden van alle beschikbare energie, is inderdaad op een onduurzaam pad beland. Een maatschappij die echter economisch vooruit gaat op een duurzame wijze hecht in tegendeel vooral een hoge waarde op creativiteit en menselijk vernuft en is op die manier noodzakelijkerwijze ook een warme maatschappij waar mensen zich kunnen ontplooiën.

Ivan Van de Cloot
Hoofdeconoom

Onafhankelijke denktank voor duurzame economische groei en sociale bescherming.